

بررسی سد گتوند از دیدگاه توسعه پایدار

محمود گلابچی^۱، حسین فراهانی^{۲*}

۱- استاد پایه ۳۷، دانشکده معماری دانشگاه تهران، golabchi@ut.ac.ir

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد رشته مهندسی و مدیریت ساخت، دانشگاه معماری و هنر پارس، enghf۷۱@gmail.com

چکیده

در ۵۰ سال اخیر ایجاد سدها، بسیاری از رودخانه‌ها را حتی در مقیاس جهانی در معرض انحراف و تغییر شکل قرار داده است و در همین ارتباط، در سطح کشورهای جهان، حدود ۴۰ تا ۸۰ میلیون نفر به واسطه احداث مخازن سدها از محل زندگی خود جابه جا و به محل های دیگر انتقال یافته اند و این موضوع پیامدهای وسیع اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و محیط زیستی زیادی را در پی داشته است. ایران نیز به دلیل ایجاد سدهای بزرگ از این گونه تبعات مستثنی نیست. در اثر احداث سدها و بالا آمدن آب دریاچه پشت آنها محیط دگرگون شده و برخی از فرصت‌های شغلی و منابع درآمد غیر منقول، مانند کشاورزی از دست رفته و حتی مناطق مسکونی نیز تحت تأثیر آب قرار می‌گیرند و ناگزیر برخی از سکنه مناطق مجاور سدها که منبع درآمد خود را از دست داده اند جهت سکونت و ایجاد منبع جدید درآمدی مهاجرت خواهند کرد. دشت خوزستان با وجود منابع غنی آب و خاک و اقلیم مناسب، شرایط را برای اجرای هزاران هکتار شبکه‌های آبیاری و زهکشی جهت انجام کشاورزی و توسعه صنعت آبزیان را فراهم نموده است، به طوری که نزدیک به ۵۰ درصد کل شبکه‌های آبیاری و زهکشی کشور در خوزستان متمرکز شده است.

گنبد نمکی عنبل لالی در حوضه بالادستی دشت خوزستان با وزنی حدود ۱۱,۵ میلیون تن حجم در محدوده مخزن سد گتوند قرار دارد و تنها یکی از شش بیرون زدگی سازند گچساران در ارتباط با شوری آب مخزن است. از ۶۵ میلیون هکتار اراضی قابل کشت در دشت خوزستان، بخش اعظم آن به دلیل مشکلات شوری و سدیمی بودن خاک‌ها قبل از کاشت گیاهان نیاز به اصلاح دارند. هم چنین به دلیل میزان کم بارندگی با میانگین ۲۵۰ میلی متر در سال در صورت عدم آبیاری در این اراضی نمی‌توان زراعت نمود. بدین ترتیب تاثیر انحلال لایه های نمک و ژپیس گنبد نمکی عنبل بر روی کیفیت آب مخزن سد گتوند از موارد مهمی است که می‌بایست مورد بررسی قرار گیرد. روش تحقیق در این مقاله بر اساس مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی از کتاب‌ها، مجلات، گزارش‌ها، آمارنامه‌ها، نقشه‌ها، اطلاعات اینترنتی و غیره استفاده شده است، همچنین علاوه بر مشاهدات میدانی برای درک بهتر واقعیات و رسیدن به نتایج تحقیق از پرسشنامه نیز استفاده شده است.

واژه‌های کلیدی: سد گتوند، مخزن سد، اسکان مجدد، گنبد نمکی